Imittiavaqarunnarningit Inuit Nunanganni

ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᐃᓕᐃᑦ ᑲᓇᑕᒥ
Inuit Tapiriit Kanatami

Tautunngaqtauninga:
Kanatami Inuit pivallianiqaqtummarikuluulutit iligiilirningitigut ammalu nangminiqsurasualirningitigit.

Pinasuaganga:
Inuit Tapiriit Kanatami Kanatami nipigijauvuq sapummiusiqtauqullugit ammalu sivumuattitauqullugit pijunnautingit ammalu pijumaningit Inuit Kanatami.

Inuit Tapiriit Kanatami Arraagumi Tisamairaqtit Qaujisarnirmut Tukisitittigiarningit

Ukiaksaaq 2020,
Sakkutaunignata Naasautinga 2

Inuit Tapiriit Kanatami Miksaanuungajut

Inuit Tapiriit Kanatami, Kanatami kiggaqtuijiuvut katujjiqatigiit taakkununga Inuit Tapiriit Kanatami 65,000 Kanatami Inungingnut, amisuuningit Inuit Nunangannimiutaujut, Inuit Nunangat 51–niittutit nunalingni Inuvialuit Nunataarutausimajuq Avittuqsimaninga (Nunatsiaq), Nunavut, Nunavik (Kupaki Uangnanga), ammalu Nunatsiavut (Laavatuari Uangnangani). Inuit Nunangat Kanatap nunangata angininga avvangata avvakkanninganik angitiginiqarmat ammalu ungataaniittuni angininga 50–pusanti sijjangit. Inuit Tapiriit Kanatami kiggaqtuisuunguvut pijunnautingingni ammalu pijumajangingni Inuit Kanatami piliriaqaqhlutit niruaqtausimajuqauqhlutit aulattijingit aaqqisuqsimaurningit kiggaqtuijuinnait tamainni Inuit Nunangita avittuqsimaningingni. Inuit Tapiriit Kanatami ajaurisuunguvut turaaganik, piliriarnik, ammalu pijittirarutinit kamagijauqullugit inuusiliriniq, iliqqusiliriniq, niruaqtausimajuniliriq, ammalu avatilirinirmut pijjutigijausuut inuqutittinnut.

Inuit Tapiriit Kanatami Katimajingit ukuanguvut:

- Iksivautaq ammalu Angajuqqaaq Aulattijimmarik, Inuvialuit Avittuqsimajumi Kuapuriisannga
- Angajuqqaaq, Makivik Kuapuriisan
- Angajuqqaaq, Nunavut Tunngavik Timinga
- Angajuqqaaq, Nunatsiavut Gavamanga

Qaangagukkanniq niruarunnasuut ilagijaujut, ukua niruarunnanngikkaluaqtillugit ilauqataunginnaqattasuunguvut kiggaqtuijut iksivaqatausuut katimajinut:

- Angajuqqaaq, Inuit Silarjuarmiut Katimajingit Kanatami
- Angajuqqaaq, Pauktuutit Inuit Arnait Kanatami
- Angajuqqaaq, Kanatami Inuit Makkuttut Katimajingit

Tautunngaqtauninga

Kanatami Inuit pivallianiqaqtummarikuluulutit iligiilirningitigut ammalu nangminiqsurasualirningitigit.

Pinasuaganga

Inuit Tapiriit Kanatami Kanatami nipigijauvuq sapummiusiqtauqullugit ammalu sivumuattitauqullugit pijunnautingit ammalu pijumaningit Inuit Kanatami.

Inuit Tapiriit Kanatami Arraagumi Tisamairaqtiq Qaujisarnirmut Tukisigiaqtittigutingit

Inuit Tapiriit Kanatami arraagumi tisamairaqtiqq qaujisarnirmut tukisigiaqtittigutingit qaujisasuunguvut kinguvanngittukkut atuagalirinirmuungajunit turaanganiqauttiaqtunik inungnut. Tukisigiaqtittigutiit upalungaijaqtausuunguvut Inuit qaujisarvinganut, Inuit Tapiriit Kanatami qaujisaqtulirijikkut pilirivvinga, ajjiqainnaqtuni pilirivvip pinasuaganganik qaujisaqattasuut ammalu qimirrullutit qaujisaarijaullutit atuqtaugunnarajarmata ikajuqtuqtaulutit sivumuattitauningit Inuit sivulliutiqujangit. Inuit Tapiriit Kanatami arraagumi tisamairaqtiqq qaujisarnirmut tukisigiaqtittigutingit aulatauqattasuut Inuit Tapiriit Kanatami 2020-2023 qanuqtuurutingatigut ammalu qanuiliurutiqarniarnirmut parnautingatigut.

© Inuit Tapiriit Kanatami, Nuviivva 2020

Cover image: © Tom McLeod

Tukisitittigianngautingit

Kanata imiqauttiaviutippuq aturaksattiavaunginnaqtunit salumajumik imiq atuinnaumasuungulluni amisunut Kanatamiutaujut. Kisianili, taimainngittuq amisunut Inuit iglungingni ammalu nunalingingni, nunalimmi imirmut piqutirjuangit pituqauluakkajuhhlutit ammalu sanagiaqtaujarialimmariusuungullutit, imiqtautingit nunasiutitigut ammalu kinaaluqausingit tatigijaksaunnginnapanngittutit, ammalu imirmik qalaaqtittiqujaunginnasuungujut. Piunngittukkut attuiniqarningit tamakkua aksururutigijaujut akarrijaarnarutituinnaunngittut inungnut iglumiutauqatigiittunullu, kisiani inungnut kikkutuinnarnut aannialirutaujunnasuut ammalu kigliqaqtittilisuungullutit asingingnik pijittiqtaujjutinut suurluk aanniaqtailimajulirinirmut ammalu ilinniarnirmut. Salumajumik imiraksaujumik pijaujariaqaqtuuvuq annaumajuqaqullugu inungnik ammalu inuuqatigiit piruqpalliajukuluuliqullugit. Nuvagjuarnaq-19 aittuutaaluuqattaliqtillugu qaujikkannirutigijausimavuq imittiavaqattiaqpannginningingnut amisut Inuit Nunalingit ammalu Inuit kikkutuinnait aannialirunnaqtutit imirmut piqutirjuaqauttiannginningingnut. Nunalirjuat Gavamangita Katujiqatigiingit Katimajiralaat Pivalliajulirinirmut, Inuusilirinirmut ammalu Iliqqusilirinirmut Pijunnautigijaujut tukitaaqtittisimavut Inuiti kikkutuinnait pijunnautingit imittiavaqariaqarningingnut kikkulimaat pijunnariaqarmata naammattumik, attanannggittumik, naammagijaujumik, imiqtaraksakkut ammalu akituluanngillugu imiq inungnut angirranillu atuqtaujunnaqattarajaqtuni.[1] Ukua qaujisarutausimajut nainaaqsimaningit nalunaiqsisimavut aksururutigijaujunit inungnik pittailigutauluasuut quviagijaqarunnarlutit imirmik pijunnaqattariaqarutingingnuungajunit.

Ajjinnguaq 1. Nunannguanga Inuit Nunangata

Qanuiliurutausimaqattarningit

Taanna qaujisarniujuq uqausiqaluaqpuq imirmik ammalu salummaqsaijjutinit pijittirarutiit Gavamakkunnut kamagijaujariaqasuungujut. Asijjiqsimalirningit arraagu aniguqpalliatillugu asianut nuttiqattaqtuminiuningit atausirmiinginnaujaaluliqhlutit nunaliujunit kinguniagut arraagugasauliqtunit asijjiqsimaliqput imiqtaqattarnittinnit ammalu atuqattarnittinnit imiraksamik imirmik. Inuit aullauttalauqsimangmata arraagu aniguqpalliatillugu nunaliralaaqarvigivalauqsimajangingnut nuukataruluujaqattaqhlutit qanigijangingnut imittiavaqarviujunut, ammalu ilagiit imiqtarunnaqattalauqtut naammattumik imiraksamik imirmik aturiaqaqtaqtanga tamanna pijunnaqulluniuk. Ullumiujuq nunalingni Gavamakkut Inuit Nunanganni aulattisuunguvut imirmut ammalu uattakkutanullu kinaaluqautilirinirmut pijittirarutinit ikajuqtuqtaullutit avittuqsimajunut ammalu/uvvaluunniit Kanatap ukiuqtaqtungata avittuqsimajuqutingita Gavamangingnut. Amisut Inuit imiqtasuungugaluaqtillugit nunatuinnarmi atuqtaujariaqaqtillugu atuqtausuungulluni uvvaluunniit ilagiaqsisuungullutit imiqtarviqaqhlutit qaangagukkanniq nunalingni Gavamakkunnut pijittirarutausuut, taakkuninga imiqtaqattasuut ungataujijaulluni sivituningata qaujisarnirmut tukisitittigiarutittinnut.

Inuit Nunangat gavamarijaujunut kanatalimaarmut piliriaksaqarialiit ammalu pivalliajulirinirmut piqatautitauqattaluaraalukpanngilat nunangit Kanatami. Amisuuluanngillarittunit kiinaujat atuqattanngittillugit Inuit Nunangannut attuiniqakammatummariusuunguvuq piqutirjuaqanngilualiqtutit nunaqutittinni ammalu amisut avittuqsimajut Kanatami pijittiraqtammarialuusuungullutit. Imittiavammik aturunnarniq nunalittinni tunngaviqaluaqpuq piujuuniqarutit kisiani nunaliit imirmut piqutirjuaqaqtillugit. Imirmut piqutirjuat nunalittinni pituqauluasuungungmata ammalu sanajaugiaqarningit pillugit suranniujattialutuinnausuunguvut, taimaittillugit imirmik qalaaqtittiqujaulisuut sakkutaullutit tusauti tamanna Gavamakkunnut. Piqutirjuanut turaangajut aksururutiujut suurluk iglumi pammiuluaqtualuit inugialuaqtillugit ammalu naammanngittumik iglungit sanajausuunguningit avviarutigijaukkannilisuuq imirmik imiraksaujumik pijunnaqullugit. Ammalukkanniq, silap asijjirninga attuiniqalirivuq Inuit Nunanganni uqquusivalliatittituinnaliqhluni ammalu panirniqsauliqtitilluni, imittiavammik imiqtaviksamik asiutittilirunnaqtuni ammalu imip piujuuninga piugunniirunnaqtuni silap asijjirninganut.

Inuit Kikkutuinnait Pijunnautinga Imittiavaqarunnarlutit

Imiraksamik imaqarunnarniq Inuit kikkutuinnait pijunnautigimmagu. 2003-ngutillugu, Nunalirjuat Gavamangita Katujiqatigiingit Katimajiralaat Pivalliajulirinirmut, Inuusilirinirmut ammalu Iliqqusilirinirmut Pijunnautigijaujut angiqsilauqsimavut aturnialiqhlutit *Tamainnut Uqausiksanga Naasautilik 15*, nalunaiqsillutit Inuit Kikkutuinnait Pijunnautinga imittiavaqarunnarnirmut pijunnatittijarialik kikkulimaanit naammattumik, attananngittumik, naammagijaujumik, imiqtarviksamik ammalu akituluanngittumik imiqarunnarlutit immingnuk ammalu angirrangingnut atuqtaugajaqtumik.[2] Nunataarnirmut timiqutigijaujut saqqiitittilauqtut tamainnuungajunik uqausiksanit tukitaaqtitauqullugu Inuit kikkutuinnait pijunnautingit nunataarnirmut qanuittuugajarningita titiraqsimaningingnut.[3] Katimajiralaat ilisaqsisimavut pijunnautiqarniq imittiavaqariaqarnirmut qujanaaqtautuinnarunnanngimmat qaujijauliqullugu amisunut pijunnautitigut angiqtausimallutit *Nunarjuarmi Angiqatigiigutausimaningit Pivalliajulirinirmut, Inuusilirinirmut ammalu Iliqqusilirinirmut Pijunnautigijaujunut*, ammalu pijunnauti imittiavaqarunnarnirmut taikaniippuq taijaujumi "Pititaullarigialiit atuqtaujariaqarningingnut naammattunit inuusiqarutittiavaujunnaqullugit" pitaqariaqallaringninganut atuqtaujariaqaqtuni annaumaqullugit Inuit.4

Tamanna angirutigijausimaninga pijunnautiujariaqaqtuni piqujaqtigut malittaujariaqaqpuq Nunarjuat Nunataarnirutit Kanata angilauqsimammagu 1976–ngutillugu taimainniarniraqhlutit, ammalu niruaqtausimajut iligiit Kanatami Gavamangit qanuittuugaluarutit maligiaqaqtut atuliqtittilutit. Ammalukkanniq taassumunga angirutigijausimaninganut pijunnautiujariaqarluni, 2010-tillugu nunarjuarmi nunalirjuat Gavamangit katimajingita atuliqtittilauqput angiqhlutit piqujivungaaruti 64/292, ilisaqsillutit pijunnautiqaurmata Inuit attananngittumik ammalu salumajumik imittiavammik ammalu kinaalulirijjutinik Inuit kikkutuinnait pijunnautigilluniuk atuqtaujariaqallarittunilu quviagijainnaujunnarluni inuusirmut ammalu tamainnut Inuit kikkutuinnait pijunnautigilluniuk. Katimajingit piqujivungaaliulaurivut isumaliuqtutit Gavamaujut ammalu nunarjuarmi katujjiqatigiit kiinaujaqaqtittijarialiit, makimajunnaliqtittigutiksaqaqtittilutillu, ammalu aturaksanit ullumilisarnit aullaarutaulutit nunarjuarmi ikajuqtaujarialingnut ammalu piliriqatigiillutit, piluaqtumik taikkununga ikajuqtaulutit pivallianiqalitainnaqtut sukkuuluaqtut nunalirjuat, pivaallirniqsauqullugit pinasuagangit atuinnaumatittitulut attananngittumik, salumajumik, pijaksamik ammalu akituluanngittumik imittiavammik ammalu kinaaluqautilirinirmuungajunit tamainnut atuqtauqattarniarmata.[5] Kanatalu ilagijaulluni qattiinnauniqsaulauqtunut nunalirjuat nirualaungittutit piqujivungaarutimut.

Inuit Nunalinginngi Imirmut Piqutirjuangit

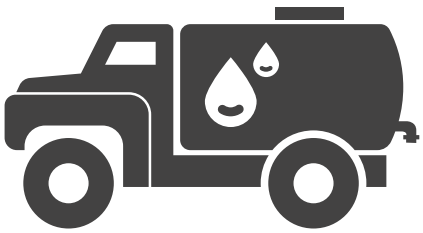

Imirmut piqutirjuat piqasiujjivut ilulingit atuqtaujarialiit imiqtaqullugit ammalu imiq salummaqsaijjutinga nunalimmiutaujunut, suurluk imiqtarviit, sugluliit imirmut, imirmut milluarvik ammalu qattait, salummaqsaivingit, ammaluttauq imiqtautiit ammalu uattakkutautiit. Imirmut piqutirjuat piujuuningit ammalu qanuittuuningit nalunaiqtausuunguvut qanuittumik nunaliujuq imittiavaktaarunnarninganik ammalu imirmik piujuutittijunnarningingnit. Imirmut piqutirjuangit Inuit Nunanganni ajjiunngilat asingingnit Kanatami avittuqsimajunit. 48 tamainni 51 nunaliit Inuit Nunalingit kuvitittijunnasuut imirmik inungnut imiqtauqattarunnaqtutit, suglulikkuusuungugaluarutilluunnit uvvaluunniit, taimainniqsaujut, imiqtaqtauqattaqtutit igluit qattangingnut. Iglumiutaujut Nunatsiavummi Maqquuvik, Rigulait, ammalu Puustviul ajjiunngilat, nunalimmiutaujut nangminiq imiqtariaqasuut imirniaqtamingnik taikanngat imiraksat imiqtarviit atuni nunalinniittut. Iglumiutaujut Nunatsiavut tallima nunalingingnit kasuqsimauraluaqtillugit suglulikkut imaqarviqasuungullutit taanna imiq isumagijausuunguvuq attananngittuugiangingnit taikani Nainimi ammalu Huptaijul–mi.

41 tamainni 51 Inuit Nunalingit tatiqaqtuinnauvut nunasiutikkut imiqtaqtaulutit imittiavammik imirunnaqtamingnik Iglumiutaujut tallimanit nunaliujuni imirunnasuut suglulitigut imaqautiqaqhlutit: Inuuvik, Inuvialuit nunataaqsimaningit avittuqsimaninga, Nunatsiaq; Kuujjuaraapik, Nunavik, Kupaki; Qausuittuq, Nunavut*; Naini ammalu Huptaijul, Nunatsiavut, Niuvaunlaan ammalu Laavatuari. Iglumiutait Nunavut nunalinging Iqalungni ammalu Kangiqhlinirmi pijittitausuunguvut tamakkitigut suglulikkut imaqarunnaqhlutit ammalu nunasiutikkut imiqtaqtausuungullutit (takuniarlugu ajjinnguaq 2).

* Qausuitturmi, nunavut, tamainni inuit iglungit pijittiqtausuut sullulikkut imiqtaqtausuungullutit, igluit silataaniittut imiqtautimut imiqtaqtausuut Taassumunga qaujisarnirmut pillugu, qausuittuq piqaqasiujjausimavuq "sullulikkut imiqtaqtauniraqtaunirarluni", imiqtaqtausuungungmata taimanna inuit aturniaqtaminut iglungingni.

Imirmut piqutingit Kanatami amisuuningit, piqasiutillugit imirmut salummaqsaiviit ammalu qattangit, unikkautausimavut piujuugiangingnit uvvaluunniit piujummariuniraqtaullutit.[6] Inuit Nunalingitta imirmut piqutirjuangit, ajjiginngittuniulli uqausirilugit, pitaqaluaraaluppanngittut ammaluttauq pituqammariusuungullutit ammalu/uvvaluunniit sanajaukkanniraksaugunnailliliqhlutit, piunngittukkut attuiniqaliqhlunit imiraksamik imiqtaqtaujunnaillisuut ammaluttauq imiq piujunniirunnaliqtuni. Nunavummi, uuttuutigilugu, 86.8% tamainni imirmut salummaqsaiviit ammalu 84.4% imirmut milluarvingit unikkautausimavut piunngittuugiangingnit.[7] Kigliqarningillu suglulikkut imiqtaqtaujjutiit Inuit Nunanganni pituqauniqsausuut quliit arraagummaringingnit akuniuningata aturaksauninga isulilaunngikkaluaqtillugu, ammalu tatigijaksauningit nunasiutikkut imiqtaqtaujjutingit piuqattaratillu amisut pijjutiit pillugit, piqasiutillugit piqsiliraimmat ammalu nunasiutiit imiqtautiit suraqattasuungullutit.

Imip piujuuninga Inuit Nunalingingni attuqtauniqarunnarivuq pijariakittuutitauluarningit aaqqisuqsimaningit imirmut salummaqsaiviit, imip piujuuninga kuvitigaksaujut kisiani qaujisaqtaukkannirialik. Amisut nunaliit Inuit Nunanganni tatiqaluasuunguvut qupirruijaitiliqtaugiaqaqhlutit imirmut salummaqsaivingit mikijurulungnik qupirrunit surunaliqtittisimajut imirmik tuqusaqtauniarmata kisianili piiqsigunnanngittut sanirnit, piruqtunit asingingnit, uvvaluunniit savirajanit.[8] Mittimatalingmi, Nunavut, uuttuutigilugu, qaujisaqtaunginnaqattaqsimallutit qaujisimavut imirmik iglunuuqqaqtausuut nunalingani sugluliruluujarnit suraijaijunnaqtuqaurmat, kannujat ammalu kusissiaqq sakkutausuut suglulinit, ammalu savirajak kuvitittijjutingingnualiqhlunit.[9] Imittiavak taikani nunalimmi, imirmut piqutirjuangit ajjiqapaluktut amisinit asingingnit Inuit Nunalingingni piqutirjuangingnut, qaujijaulauqput malikkamik Nunavut ammalu Gavamatuqakkut imiq piujuuqullugu tukimuarutingingnut, tamakkiinnuk imiqtautilirijjutinut piuningata qanuittuuninga malittuni ammalu igluit qanuittuuningit pijjutigijaullutit ammalu qupirruqaliqsaraittuullutit piujuuqugasuaqtugu attarnarutiqauqtutit.[10]

Imirmut piqutirjuat aksururutingit aksuruutiqalikkannisuut asingingnut piqutirjuat piunngittuuningingnut piujunniiqtittisuungullutillu imiqtautilirijjutinut, suurluk iglukiksaqtut ammalu inuqaluaqtut igluni. Imirmut piqutirjuat Inuit Nunanganni attuqtausuungugivuq amisunut pijjutinut suurluk Inuit amisuruqpallianingit, silap asijjirninga, ammalu silanga qanuiluaqattatillugu. Attuqtauniqaluasuungugivuq nunap ikianga quanguinnaqtuq amisunit nunaliujunit taimaisuungullutit, ammaluttauq nunalirinirmut kamagijausuunguningit ammalu akingit isumagijaugiasuut tukisigiarutiit tamakkua atuqtausuungullutit aaqqisuqtautillugit ammalu aaqqiumainnaqtitaujjutingingnut. Ilaannikkulli nunaliujup imiqtarvigisuunga nunguppallialirmat sukanniqsamik immakannilaunngittillugit silalummut, atuinnaujuqarunniiliqhluni imirmik inungnut atuqtaujunarajaqtunit.

Quliuvut suglulikkut imiqtaqtausuut Inuit Nunanganni ammalu pituqaukkajuktutit ammalu sanajaunginnarialialuusuungullutit ilaannikkullu sanagaksauvagatit. Imirlut suglulingit inuuvingmi, inuvialuit nunataarvingata avittuqsimaningani, Nunatsiavummi piqasiujjivut 16 kilaamitus nunap qulaaniittut suglulingit ammalu atausiq kilaamitus tungaani nunap ikianganiittutit. Suglulingit aaqqisuqtaulauqsimavut Gavamatuqakkunnut 1950-utillugu niriunniqarviullutit aturaksaugajarningit 30–nigguuq arraagunut. Nangminiqutigijauningit ammalu aulataujjutingit aullaaqtaulauqsimavut Nunatsiap Gavamanganut 2000–utillugu.[11] Imilirijjutingit surappallialiqput ammalu ilangit sugluliit asijjiqtausimaliraluaqtillugit, asijjiqtainnarijaalugilugit niriugijauvuq akiqarajarninganik amisunit miliannik kiinaujanit, Inuuvik nunalinga asijjiijariaqaqattaliqtuni ilangingnit suglulinik pivallianiqatuinnarlutit ilaakkut kiinaujaqturutiksaqaraimmata malittugit.[12]

Ajjinnguaq 2. Nainaaqsimaningit Imiqtaqtaujjutiit Piqutirjuangit Inuit Nunanganni

Suglulinut imiqtaqtautingit Kangiqhlinirmi, Nunavut taimaak suli pituqaaluulirivut ammalu piunngitummariullutit Imiqtaqtautingit aaqqiktaulauqsimavut 1970–ngingni ammalu, malittugit qaujisaaviniit Nunavut Gavamangingnut kamagijaulauqsimajut, malinngittut attanaqtailimajjutilirijjutinut ammalu ajjigiittunit malittaujarialingnut ullumiujuq sivuniksamilu imaqariaqarajarngit Hamlaujuup.[13] Uuttuutigillugu, autaujjutingit Viliamsan Tasingani imirmut milluarvinga, imittiavak pijausuungulluni Viliamsan Tasinganik salummaqsaqtauniaramik imiqtarviulunilu, ukiuqaliqpuq ungataanut 40–nit.[14] Taimaittillugit suglulingit piijaqpallialiqput, nuappalliallutit suraijaivattut suglulini, qattangit suraijaliqhlutit, ammalu suraksimaliqhlutit imiq suglulikkuuqtillugu nuqqaqtautingit. Ammalukkanniq, suglulingit imirmik ingirratittijut nunaliluktaarmut qirlaaqtualuusuungullutit, imiq kuvitillugu suglulikkuuqtillugulu nakkiittualuuliqhluni, tamaunngatuinnaaqqailualiqhlutit, ammalu nunalip imittiavanganik nunguttiliqhluni Nipisa Tasingani. 'qirlaaluaqtualuutillugu" ammalu qirlaaqhluni suglulikkut imaqautinganik suglulikkuurningillu Kangiqhliniq 627–nit qallutinit imiqtataqtittivuq amisuuningit taikani malittugit imiqtaqtaujut ullutamaat Kanatami iglungit imirmik atusuungullutit 251 qallutinik.[15] Imiqtuluarningit, aaqqiumatitaugunnanngittillugit uvvaluunniit papataugunnanngittillugit, ammalu piqasiutillugit asingit pijjutiit suurluk Inuit amisuruqpallianingit ammalu silalunngiqsauqattaliqtillugu, nunaliujuq ukiuq isuani imirmik amigaqsilirajaqtuq 2022 nalliqpat.[16]

Suglulikkut imiqtaqtaujjutingit Iqalungni, Nunavut surappallialirivuttauq. Sivulliqpaaq suglulikkut imiqtaqtaujjutingit sanajaulauqsimavut 1975-ngutillugu ammalu ukiurisuunga 24 kilaamitus atuni imirmut uattakkutanullu suglulingit 26-nit ukiuqaliqput.[17] Iqaluit imikiksatummariugivuq Nunalipaujaq tuavirnaqtumiilirniraqsimavuq 2018–ngutillugu ammalu 2019-ngutillugu imaqarvinga Iqaluit imiqtarvinga imaqanngilualiqtuminiulirninganut taimailauqsimanngittuni.[18] Qaujisaqtausimajut 2017-ngutillugu nalauktaaqtausimavut malittugit ullumiujuq silap qanuinninga ammalu amisuuningit Inuit Nunalipaujaq amigaqsijummariulaaqpuq 2024 nalliqpat, tukilik imaqarvinga silalummut immakanninngiluarajaqtuq qualaunnginninganik imaqarvinga ukiuqpat.[19] Amisut pijjutiit qattiinnaulualiqtittisimagivut imaqarviujumik, piqasiutillugit Inuit amisuruqpallianingit, imiq qirlaaqtut suglulingingni sukanniqsamik nunguppalliaatittiniqaqtut, ammalu silalunngiluarninganut amigaqsilualiqtittivuq.[20] 2020–utillugu, arraagumi sivulliqpaaq unikkaaliurnami, nunalipaijakkut pingasuujuqtut atausirlu "kamagijaukautigijarialingnik" imirmik qirlaaqtuqutiqaqtummariulauqtuq, nalauttaalluarillugu Nuvagjuarnaq-19 pillugu angirraqsimajariaqaqtillugu Inuit. Taimaittillugu nunalipaujakkut ungataujimmarilauqput qautamaat imirmik atuqattarasualaarnirijangingnik imannaullutit 300,000 qallutiit imirmut ulluq atausirmut.[21] Taikani saqqiqtitautilnlugit titiraqsimaningit unikkaat, nunalipaujakkut sanagajaqtut imiqtarviksakkannirmik atuqtaujariaqammariliqtut atuinnaumaviuqullugit.[22] Kisianili suqquirnanngilaq qanuiliurutaugajaqtut isumaksaqsiurutausimammangaata kamagijauqullugu kuvijummariuqattarningit ammalu qirlaaqattarningit sugluliqutingitta.

Mikiniqsait nunaliit aksururnatukkuupakkivut naammattumik imiqtarviksaqarasuaqhlutit. 2015-ngutillugu, imaqarvinga iglulingmi, Nunavut quaqtualuulauqsimavuq ammalu nungukainnammarihhluni taikaniksainnaq arraagumi. Iglulingmiut amisuruqpalliatuinnaliqtuullutit nunalimmiut atuqattalauqput imarmik imaqarvingata sikup imangani sukanniqsaulluni augasuaqtillugu immakannirasuarninganik, taimaittillugit iglulingmi Hamlakkut milluariaqaqattalauqtut asianik imaqarviksamik. Tamanna nuqqangakainnarluni imiqtarviunngikainnarninga aaqqiksimalauqtuq qulaaniittuq nilak imiqtarvimmi augasuarninganik.[23]

Asingit Inuit Nunalingit taimaaksainnarlu imikiksaqattarnikuugivut arraaguurataaqsimaliqtunit pijjutiqagalammijuttauq inungit amisuruqpalliatuinnalirningingnut ammalu imirmut piqutirjuangit pituqarjuammariuliqhlutit. 2015-ngutillugu, Huptaijul Inuit Nunalingata Gavamangit, Nunatsiavummi, tuavirnaqtumiiliqsimaniraqsimajut nunalingata imaqarvinga imaqanngiluaqtualuuliqtuviniulirninganut, nunalimmiut ilinniarvinga ammalu aanniarvinga matukainnammariaqalilauqsimallutik.[24] Imiqtaarluni iglunut suglulingit taikanngaaqtut imaqarvinganik qualauqsimallutit ammalu asijjiqtaujariaqalilauqsimavut ikkatummariulirninganuk imanga.[25] Qirlaaqhlutit ammalu nakkiittualuulirningit pituqat suglulingit kuvigunnarningingnit malittut pillugit quaqtittililauqsimajut, iglunit imaqanngikainnatittillutit taikanngat imaqarvinganik ammalu ilagiit uasarunnaillillutit, uvininniarunnaillillutit, uvvaluunniit quvvingit kuvitigaksaunngimmarilauqtutit.[26] Huptaijul–up imiqtaarvingit suglulingit taikannganit sanajauttiakkanniqsimajut kisianili sivulliujjaunginnaqpuq nanisilutit imiqtarviksarigajaqtanganik.

Imittiavak imiqtaujunnasuuq inungnut imiqtarvingit aaqqisuqtausimavut Nunatsiavut nunalingingni maqquuviq, rigulai, ammalu pusviul aaqqigutigijauqullugit aksururutausuut pituqauliqtut imirmut piqutirjuat ammalu isumaalugutigijauningit piunngittuq imiq. Imittiavat imiqtaujunnasuut inungnut imiqtarvingik mikijuullutit imirmut imiqtautiqarviuvut kamagijaqarasuaqtut imirmik ajjipalugillunigit angijut imirmut salummaqsaivingit. Nunalingmiutaujut imiqtarialiit aturniaqtaminuk taikanngat imittiavat imiqtaujunnasuut inungnut imiqtarvingik atuqhlutit nangminiq qattangingnit. Iglumiutaujut taakkunani pingasunit nunalingni kasuqtausimavut suglulitigut imiqtaqtauvahhlutit imirmik salummasaqtausimajumik qupirrunut tuqusautilingnut milluaqtaulauqtillugit imiqarvingingni. Imittiavat imiqtaujunnasuut inungnut imiqtarvingit aaqqisuqtausimavut imirmik salummaqsaijjutinik atuqhlutit amisuaqtiq qanuiliurutigijaujarialingnik kanngaqsuqtaullutit piqasiujjijut sanngijumik qaumamik atuqhlutit ammalu imiq utiqtitauqattaqhluni naliannuraqtitaulluni salummasaqtaulluni. Tisiivva 2019-ngutillugu, 32–ngujut nunaliit Niuvaunlaanmi Laavatuarimilu atulauqput imittiavat imiqtaujunnasuut inungnut imiqtarvingingnit. Pijjutigilluaqtangit aaqqiillutit imittiavak imiqtaujunnasuuq inungnut imiqtarvingingnit Kanatami avittuqsimajungani qalaaqtiriqattaqujauluaraaluqattalaurningingnut ullumiujuq imiqautingit pillugit, kiinaujaqanngiluaqhlutit iglumiutait kasuqtauqullugit suglulinut, ammalu aanniaqtailimaqujaullutit imip pillugit, suurluk qupirrunik tuqusaijjutiit ilaurutangit pillugit atuqtausuut imiq salummasaqtautillugu.[27]

Imirmut piqutirjuat nunaliujunit imiqtaqtausuut imiqtautinut nunasiutinut pisaraigunnarivut, imiqtaujunnaqtumut imiqtaqtautillugit. Aujaq 2020-utillugu atausituakulungmik nunasiutitaqalilauqpuq imiqtautimik nunasiuti kinngarni, Nunavut, inulik 1,450, suraqattalaurningingnut marruuk nunasiutingik.[28] 2019–ngutillugu, juunian–kkut kiggaqtuijut Nunavingmi ilisaijinit uqalauqsimavut titiqqaliarmingnik avittuqsimajumi ammalu Kanatap avittuqsimajungita Gavamangingnut aanniaqtumuuqtitaulirmata ilinniaqtiit Nunavimmi angirramingnik ammalu ilinniarvimmi imiqtaujunnaqtumik imirmik pitaqannginninganut ammalu salumagaksaugunniirninganut, pijjutiqaqhlutit ilangagut iglumiutait inugialuarningit ammalu imirmut ammalu uattakkutanullu nunasiutiit suraqattarningingnut.[29]

Iglumiutauqatigiittut ammalu nunaliit tatiqauqtut nunasiutikkut imiqtautimut imiqtaqtaulutit tatiqarivut uattakkutautingingnit milluaqtauqattarialiit nunasiutinut uattakkutanut. Uattakkutautiit tatagaangatta, iglumiutauqatigiit imirvigijunnaqtangit imaqautinga pijunnaillikautigisuunguvuq uattakkutautiit tataluarnianngimmata. Iglumiutauqatigiittut imiqtaqtausuut taimaimmat marruaqtikkannimmarik aksururutiqalisuut nunguqattaqtumik imirmik aturniaqtaminik ammaluttauq aulattilutit uattakkuta tataluarjaiqtillugu. Nuvagjuarnaq–19 auttuutaaluuqattalirningalu qaujitittigutammariusimalirivuq imiqtaqtausuunguningit pijariakiluarmata attuqtausaraihhlutit ammalu uattakkutaqautingit piluaqtumik ammalu Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningit attuqtaulualiqhlutit inungnut taimainninganut. Inugjuaq, Nunavimmi, uuttuutigillugu, atausituakuluk nunalip pingasut uattakkutautingit nunasiutiit milluarutiliit aulajunnaqtutuulauqsimagivuq Nuviivva 2020–utillugu, ilangit iglut marruungnuk pinasuarusiinnuk imaqarunniitittilauqsimallutit uattakkutaqautingit qattait tatanningingnut ammalu imaiqtaujunnalaunngihhlutit.[30] Aggat uasaqtaujunnaillilutit taimaittillugit, qaangagukkanniq inuqaluarningit Inuit Nunanganni, Inuit aittuiqattautiniqsaugunnalisuut suurluk Nuvagjuarnaq-19–mut.

Nunavimmi imikiksatummariuqattainnarningit aanniaqtailimanirmut pijittiraqtaullutit attanaqtumuuqtittijunnalaurivut. 2019-ngutillugu Kupakimi ilaakkuungajuq ajaurini unikkausiqalauqpuq unnirluktuviniujut imikiksaluarningit Inuulitsivik aanniarvingani Inujjuarmi, imikiksaqtillugit aanniaqtailimanirmut pijittirarningit attanaqtumuuqtittijunnarnirmataguuq, nuqqangatittiqattaqhlutit aanniaqtuliriningingnit amisunut ikarranut tikihhlugu amisunut ullunut, ilaannikkut amisuaqtiqhlunit pinasuarusirmik. Ilaakkuungajuq unnirlugviujuq uqaqsimalluni taimainninganut, “aksururnaqpuq, ajurnanngippat, malillugu salumatinnasuatuinnarluni.” [31]

Piujuugaluaqtillugu, kisianilu ungasiktumiikkaluaqhlutit, pinasuaqattaqsimaliqput piusivaalliqtitaullutit imirmut piqutirjuat ilangingnit nunaliujunit Imaqarvinga qausuitturmi, Nunavut aaqqiktaulauqsimavuq Kanatami unataqtinut 1970–ngingni nunaliujuq atuqtauvalauqsimagami unataqtiit utturaqattaqhlutit ukiuqtaqtumi pilimmaksaivinganik. Imilirijutiit piijaqtauniajuvut ammalu atuqtaungaaqattalirlutit nunasiutinut imiqtautinut kisianili nunaliujut ajaurisimallutit suglulinuungajunik imaqautiqarutinganik saalaqaqsimajuviniuvut. 2016-ngutillugu, tamainni nunap ikianiittut suglulingit asijjiqtaujuvut ammalu angilligiaqtaullutit sugluliit imaqautingit. 2020-utillugu, sanajaugiasijuvut sanajaukkannirlutit nunalingni imirmut milluarvinga ammalu sanajauluni nutaaq uattakkutaqarvik salummaqsaivinga.[32]

Imirmik Qalaaqtittiqattaqujaningit Qaujikkaijjutiit Inuit Nunalingingni

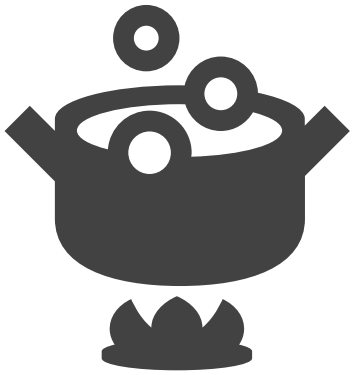

Imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit atuqtauluasuunguvut imirmik imiqtauniaqtumik tusaqtittijjuti sakkutausuut Kanatami, 98%–ngujut imirmik qalaaqtittiqattaqujaujjutiit sakkutausuut. Imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit atuutausuunguvut tusaqtitaullutit imiqpattut qalaaqtittijariaqaramik imirmik sapummijauniarmata nangminiq aanniaqtailimaningit aannialirnaqtuqatuinnariaqarninganut qupirrulaanit, aittuutausuunik uvvaluunniit kumangnik. 2019–ngutillugu, 87% tamainni imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaujut Gavamakkunnut sakkutaujariaqalauqsimavut sunakkutaangit ammalu aulattijjutingit atuqtausuut salummasaqtaulutit, tuqquqtaulutit uvvaluunniit imiqtaqtaujjutingit imirmut suraktuviniugutit, aaqqiumatitaujarialiviniit, uvvaluunniit attuqtauniqaqtuviniullutit avatingani.[33] Qattiaqtiq ammalu akuniuninga imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaviniit taikkununga avittuqsimajumut taimaimmat nalunaikkutaujunnaqpuq nunalingni imirmut piqutirjuangit piujuuningingnit, ammaluttauq imittiavap piujuuninganik.

Imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit Inuit Nunalingingnut aaqqisuqtausuunguvut Hamlakkut Gavamangingnut ammalu avittuqsimajuni Gavamangingnut (nunatsiarmi Gavamangit, Nunavut Gavamangit, kativik Gavamangit Nunavingmi, ammalu Niuvaunlaan ammalu Laavatuari). Imittiavak salummasaqtausuunguvuq nunalingni Gavamaujunut nunalingni imirmik salummaqsaivinganik atuqhlutit ajjigiinngittunit kamagijaqasuurnit, piqasiutillugu salummaqsaijjutiit, qupirrut tuqusaqtaulutit sanngijumut qaumamut, ammalu qupirruijaitinit atuqhlutit ilaurutimik.[34] Nunalingni ammalu avittuqsimajunit Gavamangit uattisuut imir piujuuninganik ajjiqaqhlutit piqujanit ammalu atuagaralaarnit atuliqtittiningingnut sannginiqarvingani. Malittaujarialiit piqujat ammalu atuagaralaat nalunaijaisimasuunguvut iliqqusirijaujariaqaqtunik qalattiluni qaujisaaksanit ammalu qaujisarlutit imirmik imittiavammik. Nunavimmi, uuttuutigilugu, kativik Gavamangit pisuunguvut ammalu qaujisasuungullutit pinasuarusitamaat imirmik atuni Nunavingmi nunalingni pijavinirnik, malihhlugit titiraqsimaningit *Atuagaralaat Pijjutigillugu Piujuuninga Imip Imittiavak*.[35] Imiq qaujisaaksat malinngikkutit aaqqiktausimajunit imirmik piujuuniraigutinit malittaujarialingnik, kativik Gavamangit aaqqiksuisuunguvut nunalingni Gavamakkullu piliriqatigijaullutit atuliqtitaugajarmata naammattunit qaujisarusiujunit aturniarmata, sakkuisuungullutillu tusaqtittigutimik imirmik qalaaqtittiqattaqujaullutit qaujikkaijjutinit.

Kanatami nunaliujut qattiinnaggutaujut inuqutingit attuqtauniqsausuunguvut imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutinut. Taikanngat 2010 tikihhlugu 2019, akurngangingniittut 70% ammalu 82% tamakkua imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaujut Kanatami taakkunungauvalauqsimavut inuqauqtunut 500 Inuit tungaani amisuuningit. Kanatami Gavamangit pijjutiqarniraivut amisuaqtiuniqsaq imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutausuungungmataguuq mikinniqsanut nunaliujunut ajjiunngittunit aksururutiqasuut nunaliit, piqasiutillugit aulattinirmut makimajunnaluanngittut ungavariaqtittisuut sanagiaqtaujjutingit.[36]

Inuit Tapiriit Kanatami pilauqtangit ammalu qaujisaqtavinirillunigit tukisigiarutingit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiujut atuni avittuqsimauqtunut Inuit Nunangangni. Tukisigiarutiit inungnut kikkutuinnarnut atuinnaumalauqsimangmata Nunatsiarmi ammalu tukisirautiliuqsimajuviniullutit Nunavut Gavamangingnut, Kativik Gavamangangnut, ammalu Niuvaunlaan ammalu Laavatuari Gavamangingni. Imilirijjutiit ammalu uattijauqattarningit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit ajjigiiqattalaunngilaq avittuqsimajunit asingingnut avittuqsimajunut. Nunavut Gavamangit, uuttuutigilugu, aulattigutiqaqturjuujaanngittut qattiusuungungmangaata qaujisariaqaqsimanivininginit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutitaaqtittiqattarningingnik avittuqsimajumut aniguqpalliatillugu, taimaittillugit aksururnaqsimavuq titiraqtaulutit avittuqsimajulimaap imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiujut sakkutausuunguningit uvvaluunniit summat taimaiqujauqattarmangaaq uqaqtausimanngihhlutit.

Qaujijausimajut qaujisalauqtilluta takuksautittivut Inuit Nunalingit attuqtauniqaluasuunguvut imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutitaaqtitauniqsauvahhlugit asingit avittuqsimajut Kanatami taimainnginiqsausuungullutit. Akurngangingni Jaannuari 2015 ammalu tikihhlugu Aktuuvva 1, 2020, katilimaaqhlugit akuniuningit Inuit Nunalingit imirmik qalaaqtittiqattaqujausimajut imannaulauqtut 9,367 ulluit, uvvaluunniit 26 arraagut. Taikani akuniuninganik, 298 imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaulauqsimavut 29–nut nunaliujunut Inuit Nunangangni. Tisamat imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutausimalauqsimavut ungataanut 12 taqqinut, ammalu 15 imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaulauqsimavut akuniuniqaqhlutit ungataanut pingasut taqqiit. Kippaariktuggutiit tukisigiarutiliit 1 takuksautittivut nalunaijattiaqsimaningingnit tukisigiarutinit pijjutiqauqtut imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit Inuit Nunangangni. Tamakkua kiglisiniaqtausimajut nainaaqtausimakkannirivut ajjinnguaq 3-mi.

Kippaarittuniittut 1. Imirmik Qalaaqtittiqattaqujauningingnut Tusaqtittigutiviniit Inuiti Nunanganni, Jaannuari 1, 2015 tikihllugu Aktuuva 1, 2020

Inuit Nunangata Aviqtuqsimaninga	Qanuittuuninga	Amisuuningit
Inuvialuit Avittuqsimaninga	Imirmik Qalaaqtittiqattaqujauningit Qaujikkaijjutiit Sakkutaviniit	1
	Ullut Akuniuningit Imirmik Qalaaqtittitqattaqujautillugit	6
	Nunaliit Attuqtaujut	1
Nunavut	Imirmik Qalaaqtittiqattaqujauningit Qaujikkaijjutiit Sakkutaviniit	35
	Ullut Akuniuningit Imirmik Qalaaqtittitqattaqujautillugit	1580
	Nunaliit Attuqtaujut	11
Nunatsiavut	Imirmik Qalaaqtittiqattaqujauningit Qaujikkaijjutiit Sakkutaviniit	24
	Ullut Akuniuningit Imirmik Qalaaqtittitqattaqujautillugit	3784
	Nunaliit Attuqtaujut	4
Nunavik	Imirmik Qalaaqtittiqattaqujauningit Qaujikkaijjutiit Sakkutaviniit	238
	Ullut Akuniuningit Imirmik Qalaaqtittitqattaqujautillugit	3997
	Nunaliit Attuqtaujut	13

238 imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaviniit Nunavimmi 80%–nguvut katilimaaqhlugit amisuuningit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaviniujut Inuit Nunangangni taikani akuniutigijuq qalaaqtittiqattaqujausimajuviniuningit. 13 nunaliujut Nunavimmi katilimaaqhlugit akuniuniqaqtuviniit qalaaqtittiqattaqujaullutit imirmik 3,997 ulluit imirmik qalaaqtittiqattaqujausimajuviniit akurngangingni Jaannuari 2015 ammalu Aktuuvva 2020. Nunatsiavummilu tallimat nunaliqutingit akuniuniqaqtumik katilimaaqhlugit 3,784 ulluit qalaaqtittiqattaqujaviniit imirmik malihhlugu imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutitigut, kingulliulluni amisuulaarnik katilimaaqhlugit ulluit amisuuningingni qalaaqtittiqattaqujausimajut avittuqsimajutigut. Tisamangangni akuniujumut imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaviniujut Inuit Nunangangni tagvani akuniuniqaqtumik sakkutaviniuvut nunatsiavimmi. Nunavummi nunaliit qalaaqtittiqattaqujausimalauqsimagivut akuniunilinnit katilimaaqhlugit 1,580 ulluit taikkutiguunap 35 imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutaviniullutit nunavummi taikani akuniuninganik. Atausiq imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjuti sakkutaulauqsimalluni inuvialuit avittuqsimajungani akuniuniqaqtuviniulluni tallimat arraaguulauqsimajunit, pingasuujuqtut ulluit akuniutigijuq.

Uqaqtauisimajut attuiniqarningit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit ilagiinut iglumiutauqatutigiittunullu Inuit Nunanganni titiraqtausimanngittualuuvut ammalu qaujisaqtaukkannirialik nalunaiqtauqullugit attuiniqarningingni inungnut. uuttuutigilugu, suqquirnanngilaq imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit malittausuungugaluarmangaarmik Inuit Nunalingingni, uvvaluunniit qanuq ilagiittut iglumiutauqatigiittullu aulattisuungungmangaarmik ammalu malillutilluunniit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutinit. Atuqtauqattaqsimajuviniit allanut takuksautittivut tamakkua imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit piunngittukkut ammalu akuniujumut attuiniqaqsimangmata ilagiinut ammalu iglumiutauqatigiittunut ungataujillutit akarrijaarnanngininganut qalaaqtittiqattariaqarningingnit imirajaqtamingnik ammalu aturniaqtamingnik imirmik, piqasiutillugit aksurunaluaqtukkuuqattarnaqtuulluni, isumakkut aanniarnarniqsauliqhluni, ammalu pivalliajulirinirmut aksuruutigijausuungulluni.[37]

Kanatami Gavamangit sivulliutittiniarniraqsimarataalaqput isulittittiniaramiguuq akuniujumut imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutinik allait nunangingni kiinaujanit aturlutit allait imirmut piqutirjuangingnut. Tamanna atuagaq piqasiujjinngilaq Inuit Nunalingingni. 2015-ngutillugu Gavamatuqakkut niruaqtauniaqtillugit qanuiliurniarniraqsimajangit, Liberal Sivuliqtirjuanga Justin Trudeau tamainni akuniujumut isulittittiniarniraqsimalauqsimavuq (taikkua akuniuniqaqsimajuviniit 12 taqqinut) imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutinit Allait Nunangingni Maatsi 2021 nalliqpat. Kiinaujaqturutiksat 2016–ngutillugu sanirvailauqsimavut $1.8 viliannik kiinaujanik tallimat arraagut ungataanut atuqtauniarniraqsimavut kamagijauqullugit allait aanniaqtailimajjutiksangingnut attanaqtailimajjutiksangingnullu, qaujimanattiaqullugit naammattunit igluqutiqaurajarmata aulattilutit aaqqiumainnatittilutillu imirmut piqutirjuanit, ammalu isulittitaulutit akuniujuq imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiliarijausimajut allait nunangingni tallimat arraagut iluani. Nunaqaqqaaqsimajunut pijittiraqtingit Kanatami ikajuqsimaliqtut 88–ngujunit akuniujumut imirmik qalaaqtittiqujijjutinik allait nunalingingnitaimanngat Nuviivva 2015, kisianilit 61–ngujut suli kamagijaujariaqaqput.[38] Tisiivva 2020-utillugu, Gavamatuqakkut tusaqtittilauqsimavut imannakkanniigguuq $1.5 vilian kiinaujat nutaat kiinaujat atuqtaugajarmata salumajumik imiqaqattarnialirmata allait nunalingingni. Ullumiujurli Gavamatuqakkut atuagaqangilat uvvaluunniit kiinaujanik aturniarniraqsimanngilat amisuuluarningit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit qattiinnaruriaqtitaunasuarniarmata Inuit Nunalingingni.[39]

Ajjinnguaq 3. Nainaaqsimaningit Imirmik Qalaaqtittiqattaqujausimajut Tukisigiarutingit Inuit Nunangitigut, Piqasiutillugit Imirmik Qalaaqtittiqattaqujauningit Qaujikkaijjutililarijausimajuviniit Akurngangingni Jaannuari 1, 2015 ammalu Aktuuvva 1, 2020

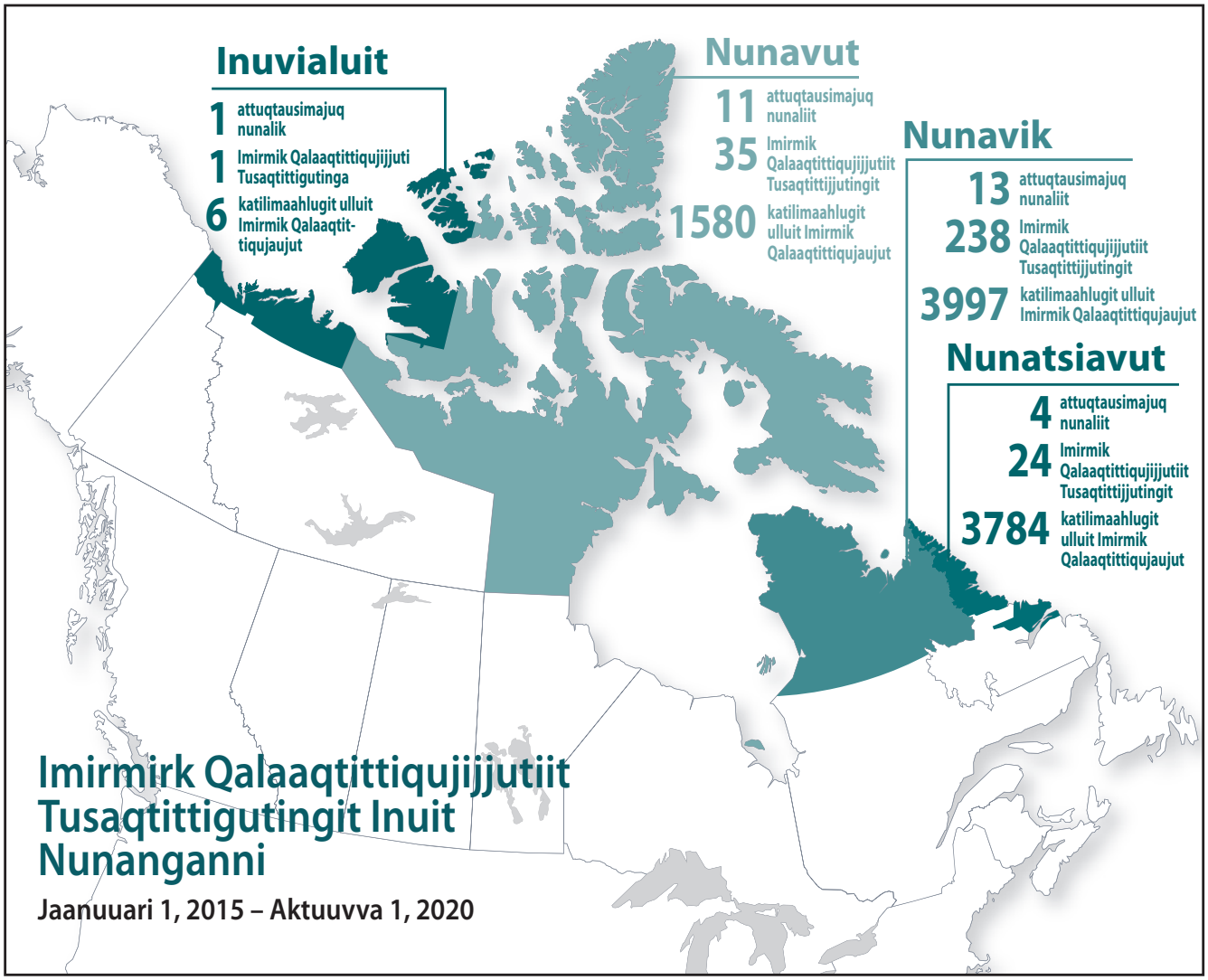

Iglumiutauqatigiittut Inugialuaqattaqtut

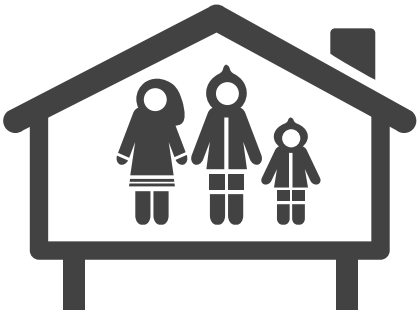

Inuit inugiattumiutauniqsauqattasuut iglumiutauqatigiittut Kanatamiut taimainnginiqsaullutit, ammalu inugialuaqtillugit iglumiutauqatigiittut imirmik aturniqsauniusatuinnasuut ammalu uattakkutaliurniqsaullutit iglumiutauqatigiittut qattiinnauniqsat saniani. Tagvani Inuit Nunangangni, 52%–ngujut Inuit iglumiutauqatigiittut inugialuaqtuniisuut, allait nunangangnimiut 37%–ngullutit, ammalu 9% nunaqaqqaaqsimanngittut Kanatamiut.[40] Iglumiutauqatigiittut inugialuaqtuniisuungullutit. Iglumiutauqatigiittut tatiqasuut nunasiutikkut imiqtaummut imiqtaqtaulutit ajjiunngittukkut imiraksaqarunniirunnasuut imairlutit qattanga immattaukkannilaunngittillugu uvvaluunniit uattakkutangit tatattualuukallatillugit imiq kuvigunnaillilluni. Amisut iglumiutauqatigiittut Inuit Nunangangni tatiqasuut nungusuunit imiqtautimut imiqtaqtaullutit iglungita qattangit aturaksamingnik, uasautiginiaqtamingnik, ammalu salumatittigutiginiaqtamingnik. Iglumiutauqatigiittut qattangit immattaukkanniriaqasuut imiqtautimut imairaimmata. Iglumiutauqatigiittullu imiqtaqtausuut atusuungugivut uattakkutanit milluaqtaujariaqasuut asianungaarlu nunasiutimut milluarutimut. Angiringit iglumiutauqatigiittut qattangit uattakkutangillu ajjigiittuggutauluasuut, ammalu iglumiutauqatigiittut inugialuaqtut isumagijauqattangilat qanutigi anginiqarniarmangaarmik. Nunavummi, uuttuutigilugu, ilaakkuungajut igluit 1,200 qallutinik imaqarunnaqtut qattangit, amisuuningit iglumiutauqatigiittut qattiugaluarutit. Katujjaujut imaqautiit aaqqiktausuut marruiliqqangajunut iglunut ammalu katinngauqtunut iglunut.[41]

Iglumiutauqatigiittut inugialuaqtualuusuunguningit Inuit Nunanganni nalunairutigijauvuq iglumiutauqatingiittut inugiattut imiqtaqtausuut nunasiutikkut imiqtautimut ammalu uattakkutangit milluaqtaujariaqasuut aksururutiqainnasuunguvut piuqsuaqhlutit imirmik ammalu imikiksarniarningingnut papattittiarasuaqhlutit. Tamakkua aksururutingit nuqqangatittigutausuunngugivuq aggani uasaqattarluni. Agganit uasaqattarniq uasautimillu piulaanguvuq aittuutausuungujunit qanimannamik siammaqtailimatittigutaujunnaqhluni.[42] Iglumiutauqatigiittut inugialuaqtut taimaimmat avviarutiqalisuut imittiavammik pijunnarningingnit Inuit ammalu aannianiqsauliqtittigutaujunnarilluni, piqasiutillugit aittuqtauniqsauluasuut qanimannaujunit suurluk Nuvagjuarnaq-19–mut ammalu puvallulirunnaqhlutit. 2016-ngutillugu, sukanninga puvallunniraqtut inuqutittinnut 38–kkannimmarik aittuutausuunguvuq Kanatami tamainnut takunnaqhlugu ammalu ungataani 300 sukanningit puvallulisuut Kanatami inuusimajut nunaqaqqaaqsimajunit.[43]

Inuit qanuqtuuqsisavut piliriaqariaqsimaliqhlutit piusitittiniqsaullutit imiqtarunnarnirmingnik imittiavammik qanuiliurutiqarasuaqhlutit Nuvaagjuarnaq–19 aittuutaaluuqattaliqtillugu, piqasiutillugit kiinaujat tuniuqqaqtaullutit Nunavut nunalingnut ikajuqtuqtauqullugit amisuaqtiq ammalu tatigijauksauningit imiqtaqtauningit.[44] Kisianili, aturunnarningit kigliqaqtumik attanangittumik imirmik nangminiq atuqtauniarluni salumatinnasuarluni Inuit Nunanganirmiut attanaqtumuurutigijausuuq. Tukisigiakkanniqullugit attuiniqarunnarninga Nuvagjuarnaq–19 Inuit Nunanganni, takuniarlugu Inuit Tapiriit Kanatami sivulliqpaamik arraagup tisamairaqtiq qaujisarningingnut tukisitittigiarutingit.[45]

Silap Asijjirninga

Silap asijjirninga nunguuttilirmat atuinnaumaninganik imittiavak Inuit Nunangangni arraagutamaat uqquunaqsivalliatuinnalirninganut, nunap ikianganiittuq quaq auppallialiqhluni, ammalu silaluqattarninga paniqpalliatittiningalu nunami iliqqusirivalauqtaraluangit asijjiqhlutit. Amisut silamut pijjutaujut ikajurniqaliqput nunguppallialirninga tamanna ammalu asiujininga imittiavat tasiujarnit ammalu tasirnit ukiuqtaqtukuluktaarmi.[46] Qaujisaanguratalauqtut tasiit amisuuningingnit ammalu tasiit qaanga Kalaahliit nunaatta pingannangani 1960-ngingni ullumimut qaujijausimaliqput avittuqsimaninga uqquusisimalirmat ammalu paniqpalliatuinnalirmat. Tasiit amisuuningit qattiinnaruriaqtuviniuvut 21%-mmaringnik ammalu qaanga 2%–ngujunit qaujisaqtautillugit akuniuningit, mikinniqsait tasiujait ammalu tasiit asiujiniusatuinnaqtut (28%) ammalu qaangit mikhlivaalliqhlutit (1%).[47] Ajjipalungit taimainginnaqattaqsimajut qaujijausimagivut 50 ammalu 70 ungasingniliujunit uangnanganik Kanatami, nunait piqasiujjijut tamainnilimaakasak Inuit Nunangangni.[48]

Nunap ikinga quangujuq aunninga qaangagukkannirlu silaluqattarniq ammalu paniqpallianiq iliqqusiriliqtaa imittivaliit tasiujut mikilligiarutigijauliqput angininginit ammalu qaangit. Nunap ikianiittuq quaq imittiavani tasirnit ammalu tasiujarnit auppallialirmata uqquusivallialirninganut, tasirnit ammalu tasiujarnit nunguppalliatittiliqhlutit Uqquusivalliatuinnalirningit paniqpalliatittituinnaliqtuq anirningani ukiuqtaqtumi kisianilu qanniqattaniqsauliqhluni ukiukkut, uqquuniqsautuinnaqattaliqhlunilu ammalu panirniqsauliqhlutit aujauliraangat tuqquqtausimajut anirnimuuqpalliajut panirniqsauliqtitilluni. Amisut Inuit Nunalingit taikaniisuungungmata nunap ikia quanguningata qaanganiihhlutingit igluqutingit uvvaluunniit qanigijangingnit nunap ikia quanguqattaqtillugu. Attuiniqarningit Inuit Nunalingit imaqarviit ammalu qanigijangingniittut imittiavait attuqtausarailualisuut uqquusivalliatuinnalirninganut nunguppalliatittillutit atuinnaumajunit imittiavanit.

Isulinninga

Amisuuluaqtut Inuit aksururutiqaluasuut imittiavangmik pilutit ammalu quviagijaqarlutit Inuit kikkutuinnait pijunnautiqarningit imirmik pijunnarlutit. Avviarutiit amisut Inuit imiutauqatigiittut aturiaqalisuungit pinasullutit imittiavangmik siqumittiniqauqput Inuit kikkutuinnait pijunnautingingnit. Tamanna akaunngiliurutigijaujuq piluarniqsaulisuu qaujisaqtaukkanninngittillugit ammalu nuqqaqtitaunngittillugit piusivaalliqtitaunasuarlutit, Inuit Nunangat uqquusivalliatuinnaliqtillugu ammalu panirniqsauliqtillugu, ammalut nunaliit amisuuningit amisuquqpalliatuinnaliqtillugit ituqaaluujut imirmut piqutirjuat pijariatuniqsauliqtittisuut ammalu atuqtauniqsaujariaqalisuut atuinnaumajut igluqariaqarningit ammalu nunalingni imirmik aturiaqarningit. Qaujisaqtaukkanniqtuqarialik tukisiumajauttianiqsauliqullugu qanutigi ammalu kisunit imittiavangnik piujuuniqaqullugit aturunnarunnarningingllu pijjutiit kamagijaulutit Inuit Nunanganni. Suqquinaluaraalunngilaq imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit attuiniqarmangaata Inuit iglumiutauqatigiittunit qautamaat, uvvaluunniit malittausuungugaluarmangaarmik qalaaqtittittariaqarningit. Suqquinanngilarlu imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit Nunatsiavummi ikajurniqaqsimammangaata aaqqiktaulutit imirmut piqutirjuaqtaarasuarunnarningit aksururutingit ammalu isumaaluutingit imittiavaqarunnaqullugit ammalu piujuulutit taikani nunaliujunit. Qaujisaqtaukkanniriaqarmijuq qaujisaqtaunginnarlunilu ammalu attuiniqarunnarningit silap asijjirninga nunalingni imaqarvingingnit tukisiumaliqullugit nunalimmiut Gavamangit parnausiurlutit ammalu pivalliatittiniqarlutit imittiavaqarnirmik.

Aksururutigijaujut imittiavammik pijunnarningit Inuit kikitauniusatuinnarmat qaujisaqtinut Gavamanullu, kigliqaqtunit kigsisiniaqtausimajunit amigaqsitittigutauliqhluni tukisigiarutiqarunniitittigutausuungullunilu tukisiumattiaqullugit aulaniqattiatukkullu atuagaliurutaugunnarninganut. Amisuaqtiq ammalu akuniuningit imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit sakkutausuut Inuit Nunanganni tallimat arraaguuliqtut nalunaikkutauvut aksummarialuk piqutirjuaqannginningit Inuit Nunangangni ammalu Kanatamiuluktaat saniani. Tamakkua aksururutaujut aaqqigutigijaujunnaqput kisiani upalungaiqtauttiarutit, amisunit kiinaujanit atuqtuqarniarluni Inuit Nunangangni piqutirjuangingnut.

Qaujigiarviviniujut

1 Nunalirjuat Katimajingit Katimajiralaat Pivalliajulirinirmut, Inuusilirinirmut ammalu Iliqqusilirinirmut Pijunnautingit. "Tamainnut Uqausiksat Naasautilik 15 (2002): Pijunnautiqariaqarniq imirmut (Tamainnuungajut 11 ammalu 12 Nunajuarmi Nunalirjuat Angiqatigiingnit Pivalliajulirinirmut Inuusilirinirmut ammalu Iliqqusilirinirmut Pijunnautingit) (Jiniiva, Suitsulan: Nuviivva 2002), Takuniaqtaviniq Nuviivva 24, 2020, https://www2.ohchr.org/english/issues/water/docs/CESCR_GC_15.pdf.

2 Taannasainnaq.

3 Kiglisiniaqtimmarip Allagvia Inuit Kikkutuinnait Pijunnautingingnut, "Inuit kikkutuinnait Pijunnautingit Nunataaqsimajut Timiqutingit – Tamainnut Uqausiksat," takuniaqtaviniq Nuviivva 2, 2020, https://www.ohchr.org/en/hrbodies/pages/tbgeneralcomments.aspx.

4 Nunalirjuat Katimajingit Katimajiralaat Pivalliajulirinirmut, Inuusilirinirmut ammalu Iliqqusilirinirmut Pijunnautingit. "Tamainnut Uqausiksat Naasautilik 15 (2002): Pijunnautiqariaqarniq Imirmut (Tamainnuungajut 11 ammalu 12 Angirutimi), 20 Jaannuari 2003, takuniaqtaviniq Aktuuvva 30, 2020, https://www.refworld.org/docid/4538838d11.html.

5 Nunalirjuat Katimajingit Katimaningit, "Piqujivungaarutiit Angiqtaviniit Katimavijjuaqtillugit 28 Julai 2010: 64/292. Inuit kikkutuinnait pijunnautingit imirmut ammalu Salumagiaqarnirmut," 3 Aagiisi 2010, A/RES/64/292, takuniaqtaviniq Aktuuvva 30, 2020, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/479/35/PDF/N0947935.pdf?OpenElement.

6 Kigsiliniaqtimmarikkut Kanatami, Kanatami Inuit kikkutuinnait Piqutirjuammaringit Qaujisaat: Imittiavak Imiqtaujunnaqtut ammalu Silalumut Piqutiit, 2016, Nuviivva 1, 2018, 2, Takuniaqtaviniq Nuviivva 4, 2020, https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/daily-quotidien/181101/dq181101a-eng.pdf?st=1kpo634E.

7 Piqutirjualirijikkut Kanatami, "Titiraqtausimaningit Qanuittuummangaata Sukuttianuuqtitausimaningit Inungnut Kikkutuinnarnut Nangminitigijangit Imittivanut Piqutiit Qanuittuuningit Qaujisaangusimajut, Piqutirjualirijikkut Kanatami," 2016, takuniaqtaviniq Nuviivva 4, 2020, https://www150.statcan.gc.ca/t1/tbl1/en/tv.action?pid=3410019601.

8 Stephanie L. Gora asingillu., "Imaqarvigijaujut Qanuittuuningit ammalu Iglunut Qanuittunuungajut Pijjutingit Suraijarunnautiqasuut ammalu Sukuttiani atusuut Imittiavanit siammaqtausimajunit ukiuqtaqtumi imilirijjungit," Avatilirinirmut Qaujisarniq ammalu Qarasaujalirinirmuungajut Aulajjusiit Atuqtausuut, 54(2020), 2192.

9 Taannasainnaq.

10 Stephanie L. Gora asingillu., "Qupirrut Uumajut Imip Piujuugunniitittigunnarningit Siammaqtausimajuni Ukiuqtaqtumi Imirmut Piqutirjuangit Aulattigutingingni," Avatilirinirmut Qaujisarniq Imirmik Qaujisaqtut 6(2020), 1865.

11 Inuuvik Nunalinga, "Imiq, Uattakkutiit ammalu Sunakkutaangit," takuniaqtaviniq Nuviivva 17, 2020, https://www.inuvik.ca/en/living-here/Water-Sewer-and-Utilities.asp.

12 Mackenzie Scott, "Inuuvik Imiqarutingit, 65–nik Ukiuqapaluliqtut, Akiqarniaqtut $80 Milian Kiinaujat Asijjiqtaulutit," CBC Pivalliajut, Tisiivva 11, 2019, takuniaqtaviniq Nuviivva 17, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/north/inuvik-utilidor-replacement-1.5391835.

13 Nunavut Gavamangit, Kikkutuinnarnik Akitturautiqujijjutingit 2017-63 Ajurnarajanngimmangaaq Kamagiqattalaarlugu Piliriaq Qaujisaanguninga – Kangiqhlinirmi Imirmut Piqutirjuaq–Salummaqsaijjutingit, Kangiqhliniq, Nunavut Aktuuvva 12, 2017, takuniaqtaviniq Nuviivva 2, 2020, https://assembly.nu.ca/sites/default/files/TD-18-5(2)-EN-Feasibility-Study-Rankin-Inlet-Waster-Infrastructure-Treatment.pdf.

14 Taannasainnaq.

15 Michael Bakaic ammalu Andrew S. Medeiros, "Ukiuqtaqtumi Imaqarvingit Tasiit Asijjiqsaraigunnarningit Silap Asijjirninganut ammalu Atuqtaujariaqarningit, Kanatami Qaujisaqtulirinirmut Unikkaaliat Saqqiqtitauningit, 26 Nuviivva 2016, akuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://cdnsciencepub.com/doi/10.1139/as-2016-0029#.WT_1DOsrJQI.

16 Taannasainnaq.

17 Sara Frizzell "Iqaluit Nunguuttivut Nalliukkumaangingni Milluaqsitillugit Utimungaaq Iglunut; Uqaqhlutit Nunalipaijakkut Paijaksauvut," Juuni 8, 2018, takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/north/sewage-backup-happy-valley-utilidor-1.4695650.

18 Jackie McKay, "Iqaluit Nunalipaujanga Kingullirmi Tuavirnaqtumuurniraivut Imaqanngilualirningingnut Imiqtarvinga Marruungnik Arraaguuliqtuunnik," CBC Pivalliajut, Aagiisi 6, 2019, takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/north/lake-geraldine-city-iqaluit-water-emergency-1.5235383.

19 Michael Bakaic asingillu., "Kuungmi Aturlutit Uattijjutiit Ikajuutingit Imittiavaktaarlutit Nunalingni Gavamait Parnangniqaqtillugit Ukiuqtaqtumi: Taimaittuminiullutit Iqaluit, Nunavut, Kanata." Avatilirinirmut Qaujisarniq ammalu Sururnaqtulirinirmut Qaujisarniq, 25(2018), 32913-32925.

20 Jackie McKay, "Iqaluit Nunalipaujanga Kingullirmi Tuavirnaqtumuurniraivut Imaqanngilualirningingnut Imiqtarvinga Marruungnik Arraaguuliqtuunnik," CBC Pivalliajut, Aagiisi 6, 2019, takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/north/lake-geraldine-city-iqaluit-water-emergency-1.5235383.

21 Jackie McKay, "Qirlaaqtut ammalu Angirraqsimaniqsauliqtillugit Nuvagjuarnaq-19 Pillugu Qautamaat Imirmik Atulualiqtittiniqsaujut Nunalipaujarmik," CBC Pivalliajut, Iipurul 16, 2020, takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/north/iqaluit-water-supply-pumping-1.5533308.

22 Dustin Patar, "Iqaluit Nunalipaujanga Pivallianiqsaulirmijut Akuniujumut Imiqtarviksanganik Aaqqiiniusaliqhlutit," Nunatsiarmi Pivalliajut 3 Sitiivva 2020, takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://Nunatsiaq.com/stories/article/city-of-iqaluit-moves-closer-to-long-term-water-storage-solution/.

23 Lisa Gregoire, "Iglulik Imaqarvinga Quanguvuq ammalu Imaiqhluni, Uqaqtuq Nunavummi Hamlangani Angajuqqaaq," 10 Juuni 2015, takuniaqtaviniq Nuviivva 6, 2020, https://Nunatsiaq.com/stories/article/65674iglooliks_water_reservoir_frozen_and_dry/.

24 CBC Pivalliajut, "Aksurunaqtukkuuqtut Huptaijul–mi aija isumammariliqtuq Asianut nunaliujuq nuttirlugu," Maatsi 24, 2015, takuniaqtaviniq Nuviivva 6, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/newfoundland-labrador/tough-times-in-hopedale-has-mayor-musing-about-resettlement-1.3007319.

25 Jim Tuttauk, Maligaliurvirjuarmi Unikkaaq: Pingajuanni aligaliuqtiit katimajingit Nunatsiavummi: 7–nganni Katimavijjuarningit Pingajuanni Niruaqtausimajut katimajingit – Sivulliqpaamik ammalu Kingullirmik Katimaningit Sitiivva 22nd ammalu 23rd, 2015, 73, takuniaqtaviniq Nuviivva 6, 2020, http://www.sivunivut.ca/home/files/hansards/ng_hansard_september_2015.pdf.

26 CBC Pivalliajut, Huiptaijul–mi imaqarutingit quvianannggittumuuqtittijummariuliqput Laavatuarimi nunalimmi," Iipurul 1, 2015, takuniaqtaviniq Nuviivva 6, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/newfoundland-labrador/hopedale-s-archaic-water-system-causing-frustration-in-labrador-town-1.3018475.

27 Sarah Minnes ammalu Kelly Vodden, Qaujisarniq aaqqigutiksamik makimannaqtumik ungasittumiittunut imiraksamik imiqtaqtaujjutiqaliqullugit: Qaujisarniq ungasittumiutarnut Niuvaunlaan Laavatuarimilu imirmik imiraksaujunut imiqtaqtautiqarlutit (Mimuarijul Silattusarvirjuanga, 47, takuniaqtaujuviniq Nuviivva 18, 2020, http://www.mun.ca/harriscentre/Rural_Water_Report.pdf.

28 Derek Neary, "Atausituakuluk imiqtauti nunasiut ilaakkuungaliqtittivuq Kinngarni imiutinut matulingnut imiqtaujunnarniarmata tikitauqattariaqakasaliqhlutit," Nunavut Pivalliajut, Julai 29, 2020, takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://nunavutnews.com/nunavut-news/a-single-water-truck-separates-kinngait-from-having-to-fly-in-bottled-water/.

29 Jane George, "Nunavimmi ilisaijiit katujjiqatigiingit Gavamangingni ajuinnaariaqarviqaqput avittuqsimajumi imaqaqtittijunnaqullugit," Nunatsiarmi Pivalliajut 29 Aagiisi 2019, takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://Nunatsiaq.com/stories/article/Nunavik-teachers-union-deplores-state-of-regions-water-supply/.

30 Jane George, "Nuvagjuarnaq-19 aittuutaaluuqattatillugu, Nunavimmi nunalingit aksurunatukkuuqput imikiksaqhlutit," Nunatsiarmi Pivalliajut, Nuviivva 24, 2020, takuniaqtaviniq Nuviivva 24, 2020, https://Nunatsiaq.com/stories/article/during-covid-19-pandemic-Nunavik-community-suffers-from-water-woes/.

31 Le Protecteur du Citoyen, (Sapummijjiji Inuqutigijaujunut Unikkaaq): Inuulitsivik Aanniarvingani nuqqaqtitausimaninga (Kupaki Nunalipaujanga, Kupaki: Jaannuari 7, 2019), takuniaqtaviniq Nuviivva 3, 2020, https://protecteurducitoyen.qc.ca/sites/default/files/pdf/rapports_d_intervention/intervention-report-inuulitsivik-health-center.pdf.

32 Jane George, "Qausuitturmi takulaalirivut piusivaalliqsimajunit imirmut ammalu uattakkutanut piqutirjuangingnik," Nunatsiarmi Pivalliajut, Juuni 9, 2020, takuniaqtaviniq Nuviivva 2, 2020, https://Nunatsiaq.com/stories/article/high-arctic-communitys-piped-system-undergoes-additional-overhaul/.

33 Avati ammalu Silap Asijjirninga Kanatami, Imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit qaujikkaijjutiit: Kanatami avatilirinirmut makimajunnarninganut nalunaikkutingit (Gaatinuu, Kupaki: 2020), 6, takuniaqtaviniq Nuviivva 13, 2020, https://www.canada.ca/content/dam/eccc/documents/pdf/cesindicators/drinking-water-advisories/2020/drinking-water-advisories.pdf.

34 Nunatsiarmi Gavamangit, 2014 Nunatsiarmi Gavamangit Unikkaangit Imittivak Pillugu, Tisiivva 2014, takuniaqtaviniq Nuviivva 12, 2020, https://www.maca.gov.nt.ca/sites/maca/files/resources/maca-drinking-water-report-2014.pdf.

35 Nunavik Aanniaqtailimajulirinirmut Inulirijikkullu Katimajingit, "Avatilirinirmut Aanniaqtailimaniq," takuniaqtaviniq Nuviivva 13, 2020, https://nrbhss.ca/en/nrbhss/public-health/environmental-health.

36 Avati ammalu Silap Asijjirninga Kanatami, Imirmik Qalaaqtittiqattaqujauningit Qaujikkaijjutiit: Kanatami avatilirinirmut makimajunnarninganut nalunaikkutingit (Gaatinuu, Kupaki: 2020), 6.

37 Lalita Bharadwaj ammalu Lordi Bradford, "Nunaqaqqaaqsimajut imirmik ajuqsarningit: Attuiniqarningit ungataanut timikkut aanniarningingnit" ukiuqtaqtu ammalu nunaqaqqaaqsimajut aanniaqtailimaningit ammalu aanniaqtulirijauningit (Saskatuun, Saskaatsuvan: 2018), 54.

38 Nunaqaqqaaqtut Pijittiqtauningit Kanatami, Iisulittiniq akuniujumut imirmik qalaaqtittiqattaqujauningit," takuniaqtaviniq Nuviivva 13, 2020, https://www.sac-isc.gc.ca/eng/1506514143353/1533317130660.

39 Nunaqaqqaaqtut Pijittiqtauningit Kanatami, "Kanatami Gavamangit saqtittivut $1.5 vilian kiinaujat nutaat atuqtauniarningit salumajumik imiqaqullugit Allait nunalingit," Tisiivva 2, 2020, takuniaqtaviniq Tisiivva 4, 2020, https://www.canada.ca/en/indigenous-services-canada/news/2020/12/government-of-canada-announces-15-billion-in-new-investments-for-clean-drinking-water-in-first-nations-communities.html.

40 Inuit Tapiriit Kanatami, Inuit Qanuittuuningit Kiglisiniaqtausimajut 2018 (2018), 13 takuniaqtaviniq Aktuuvva 5, 2020, https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2018/08/20191125-Inuit-Statistical-Profile-revised-1.pdf.

41 Kiley Daley asingillu., "Nunalingni imiqtaqtausuunguningit anginingit ammalu aanniaqtailimaningit Nunavummi iglumiutauqatigiittut: nalunaijaijumallutit qaujisarningit Sallini, Nunavut, Kanata," Nunarjuarmi unikkaalirijausimaningit Nunarjuarmi ukiuqtaqtumiutaujut aanniaqtailimaningit, 73:1 (Maatsi 2014), 23843.

42 Gavamarjuat Katimajingit Imip Pillugu, "Agganit uasaqattarniq/Agganit salumatittiqattarniq," takuniaqtaviniq Aktuuvva 20, 2020, https://www.unwater.org/water-facts/handhygiene/.

43 Inuit Tapiriit Kanatami, Inuit Puvallugunniiqtiuningingnut Tunngavinga (Nuviivva 2018), takuniaqtaviniq Aktuuvva 20, 2020, https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2018/12/FINAL-ElectronicEN-Inuit-TB-Elimination-Framework.pdf.

44 CBC Pivalliajut, "Nunavut Hamlangit imiqtaaqtittiniaqtut Inuit iglumiutauqatigiittunut qautamaat aggangingnit uasaqattarniarmata," Maatsi 30, 2020, https://www.cbc.ca/news/canada/north/Nunavut-Inuit-see-new-money-for-water-security-during-pandemic-1.5513252.

45 Inuit Tapiriit Kanatami, "Attuiniqarunnarningit Nuvagjuarnaq-19 Inuit Nunangangni," Arraagup Tisamairaqtiq Qaujisarnirtmu Tukisitittigiarutingit Titiraqtausuut (Juuni, 2020), takuniaqtaviniq Nuviivva 19, 2020, https://www.itk.ca/the-potential-impacts-of-covid-19-on-Inuit-nunangat/

46 Chelsey Harvey, "Ukiuqtaqtumi tasingit nunguppallialiqtut amisualuit 100–ngingniittutigut," Qaujisaqtulirijikkut Kanatami Mialigarnilu nigianilu, Tisiivva 18, 2018, takuniaqtaviniq Nuviivva 11, 2020, https://www.scientificamerican.com/article/arctic-lakes-are-vanishing-by-the-hundreds/.

47 R.A. Higgens asingillu., "Ajjipalliajut tasiit qanuittuuningit nalunaikkutauvut panirniqsaulirmat Ukiuqtaqtuq Kalaagliit Nunaatta Pingannangani," Titiraqtausimajut unikkaat Nunalirinirmut Qaujisarniq: Uumajulirinirmut Nunalirinirmullu Qaujisaqtauningit, 124(2019).

48 M.L. Caroll asingillu., "Tasiit mikhlivalliatuinnaliqtut Ukiuqtaqtumi: Sukuttianiingingnit attuiqatigiisuut ammalu asijjirutigijautuinnalirningit," Nunalirinirmik Qaujisarnirmut Titiqqaliarijausimajut, Avittuqsimaningit 38 (Aktuuvva 2011), takuniaqtaviniq Nuviivva11, 2020, https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1029/2011GL049427.

ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᕆᓂᑦ ᑲᓇᑕᒥ
INUIT TAPIRIIT KANATAMI

Inuit Tapiriit Kanatami
75 Albert Street
Suite 1101
Ottawa, Ontario
Canada K1P 5E7

☎ 613.238.8181
613.234.1991

www.itk.ca